

ความคิดเห็นของพระสงฆ์และฆราวาสเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการพระพุทธศาสนา

นายไมบลัย สีสาวย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-237-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015791

I10302566

OPINIONS OF MONKS AND LAYMEN CONCERNING THE ESTABLISHMENT OF
BUDDHISM LEARNING RESOURCE CENTER

MR. PATBOON SUJESAI

A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Audio Visual Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-237-7

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อ วิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

นายไพบูลย์ สีสาย : ความคิดเห็นของพระสงฆ์และฆราวาสเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์
วิทยบริการพระภิกษุสงฆ์ (OPINIONS OF MONKS AND LAYMEN CONCERNING
THE ESTABLISHMENT OF BUDDHISM LEARNING RESOURCE CENTER) อ.ที่ปรึกษา
อาจารย์ ดร.วชิราพร อัจฉริยโกศล, อาจารย์ ดร.สุกัญญา นิমানนท์, 181 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการ
พระภิกษุสงฆ์

ผลการวิจัยพบว่า :

1. ในด้านวัตถุประสงค์ของศูนย์วิทยบริการพระภิกษุสงฆ์ โดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรมีความคิดเห็นเหมือนกันว่าวัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญอันดับ 1 คือเป็นแหล่งเก็บรวบรวม
ความรู้เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ สำคัญอันดับ 2 คือเป็นที่รวบรวมสื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหา
เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ และสำคัญอันดับ 3 คือเป็นหน่วยงานค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์
2. ในด้านหน้าที่และบทบาทของศูนย์วิทยบริการพระภิกษุสงฆ์ โดยส่วนรวมกลุ่ม
ตัวอย่างประชากร มีความคิดเห็นเหมือนกันว่าหน้าที่และบทบาทที่มีความสำคัญอันดับ 1 คือเป็น
ศูนย์รวมแหล่งความรู้และโสตทัศนูปกรณ์เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ สำคัญอันดับ 2 คือเป็นแหล่ง
ให้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ และสำคัญอันดับ 3 คือเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลทาง
พระภิกษุสงฆ์ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และลุล่วงผลปฏิบัติจากสื่อต่าง ๆ
3. ในด้านการให้บริการของศูนย์วิทยบริการพระภิกษุสงฆ์ โดยส่วนรวมกลุ่ม
ตัวอย่างประชากร มีความคิดเห็นเหมือนกันว่าการให้บริการที่มีความสำคัญอันดับ 1 คือการให้
บริการด้าน เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่สำหรับการดู การฟังและการอ่านเกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์
โดยให้บริการหึ่ง ได้ตลอดเวลาที่เปิดทำการ เช่น เทป วีดีโอ สำคัญอันดับ 2 คือการให้
บริการยืมหนังสือ เอกสาร และสื่อเกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ และโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรมีความคิดเห็นเหมือนกันว่า การให้บริการการผลิตที่มีความสำคัญอันดับ 1 คือ การผลิต
โสตทัศนวัสดุ เพื่อการเรียนการสอนวิชาพระภิกษุสงฆ์ ส่วนในอันดับ 2 และ 3 โดยส่วนรวม
มีความคิดเห็นว่าการจัดรายการบรรยายธรรมะทางวิทยุโทรทัศน์ และบันทึกเสียง ตัดต่อ
เทปโทรทัศน์ และถ่ายสำเนาเพื่อการสอนตามลำดับ
4. ในด้านบุคคลที่จะทำหน้าที่ต่าง ๆ ของศูนย์วิทยบริการพระภิกษุสงฆ์ โดยส่วนรวม
กลุ่มตัวอย่างประชากรมีความคิดเห็นว่าการเป็นหัวหน้าศูนย์ ฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่
ฝ่ายผลิต เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 คือ ฆราวาส
(ไม่จำกัดเพศ) ที่ศึกษาทั้งทางด้านพระภิกษุสงฆ์ และเทคโนโลยีการศึกษาและหรือบรรณารักษ์
ส่วนอันดับ 2 คือ ฆราวาส (ชาย) ที่ศึกษาทั้งทางด้านพระภิกษุสงฆ์ และเทคโนโลยีการศึกษา
และหรือบรรณารักษ์

ภาควิชา โสตทัศนศึกษา

สาขาวิชา โสตทัศนศึกษา

ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติ ไพบูลย์ สีสาย

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อ.ดร.วชิราพร อัจฉริยโกศล

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อ.ดร.สุกัญญา นิমানนท์

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงวงแผ่นเดียว

PAIBOON SUJESAI : OPINIONS OF MONKS AND LAYMEN CONCERNING THE ESTABLISHMENT OF BUDDHISM LEARNING RESOURCE CENTER. THESIS ADVISOR: VACHIRAPORN ACHARIYAKOSOL, Ph.D. AND SUKANYA NIMANANDII, Ph.D. 181 PP.

This research was aimed to study the opinions of the establishment of Buddhism Learning Resource Center.

The research findings were as follows:

1. Regarding the purpose of Buddhism Learning Resource Center, samples of population opinion gave priority to a center for knowledge about Buddhism. The second most important feature was to have Audio Visual Materials about Buddhism. The third most important feature was to have a unit for Buddhist Research.

2. Regarding the function and role of Buddhism Learning Resource Center, samples of population opinion gave priority to have a center for knowledge and Audio Visual Materials about Buddhism. The second most important was to provide a Buddhism database service. The third most important was to provide information for studying Buddhism including teaching, practising, and the result of practising.

3. Regarding the service of Buddhism Learning Resource Center, samples of population opinion gave priority to the service of materials, equipment and venue for audio visual presentation and library in both literature and audio visual from tape, video. The Second most important was the service of borrowing books, documents and media about Buddhism. Samples of population opinion was unanimous in giving priority to the production of Audio Visual Materials for Buddhist instruction. The second and third most important services were respectively to produce Radio-Television Dhamma programs and to record and copy teaching materials.

4. Regarding the personnel of Buddhism Learning Resource Center, samples of population opinion gave priority to the employment of lay-people irrespective of sex who had studied Buddhism and Educational Technology or librarianship were appropriate to be chiefs, executive officers, production officers, service officers, executive administrative officers, the second priority was given to laymen (male) who studied Buddhism and Technology Educational or librarianship.

ภาควิชา ไลศตทัศนศึกษา.....
สาขาวิชา ไลศตทัศนศึกษา.....
ปีการศึกษา 2531.....

ลายมือชื่อผู้ผลิต ไพบุณ สุเจสอ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ไพบุณ สุเจสอ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ไพบุณ สุเจสอ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความช่วยเหลือและร่วมมืออย่างดี จากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอาจารย์ ดร.วชิรพร อัจฉริยโกศล และอาจารย์ ดร.สุกัญญา นิมานันท์ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น และเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ ทอมสินท์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล รองศาสตราจารย์สมเชาว์ เนตรประเสริฐ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมในงานวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณพระเทพเวที ประยูรย์ ปยุตโต พระมหาประยูร กุมมจิตโต และพระมโน เมตตาอนุโท ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา รองศาสตราจารย์ ดร.เป็รื่อง กุมุท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉลองชัย สุรวัฒนบูรณ์ และ รองศาสตราจารย์สมนัส คุณศรีนิทกษ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่ได้ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี อีกทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้ข้อมูลมาสนับสนุนงานวิจัย และสิ่งที่เป็นพลังสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ก็คือ กำลังกาย กำลังใจ จากพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ความจริงใจทุกขณะที่ผู้วิจัยต้องการ สอบคนในน้ำใจไมตรีจากทุกท่าน และท้ายที่สุดที่ขอน้อมระลึกถึงคือ บิดา มารดา ผู้ซึ่งมีพระคุณหาที่เปรียบมิได้ และทั้งเป็นผู้ให้กำลังใจอันยิ่งใหญ่ในการศึกษาเล่าเรียนมาโดยตลอด จนถึงวันที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ถ้าหากจะมีผลแห่งความดีที่เกิดจากการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอจงบังเกิดขึ้นกับบิดา มารดา คุณครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้สั่งสอนอบรมมาตั้งแต่เล็กจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ทุกท่าน เทอญ

นายไพบูลย์ สีสาย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
ความจำกัดของการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การเรียกชื่อศูนย์วิทยบริการ.....	10
ความหมาย.....	12
หน้าที่ของศูนย์วิทยบริการ.....	14
บุคลากรในศูนย์วิทยบริการ.....	17
ประโยชน์ของศูนย์วิทยบริการ.....	19
ศูนย์วิทยบริการพระพุทธศาสนา.....	20
ความสำคัญของพระพุทธศาสนา.....	20
ความสำคัญของวัด.....	24
บทบาทของวัดในอดีต.....	24
บทบาทของวัดในปัจจุบัน.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	การดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล..... 28
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 28
	การศึกษาเอกสารและตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 28
	การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร..... 29
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 29
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 31
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 31
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 33
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 86
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 86
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 86
	การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร..... 87
	การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล..... 87
	สรุปผลการวิจัย..... 87
	อภิปรายผลการวิจัย..... 94
	ข้อเสนอแนะ..... 101
	บรรณานุกรม..... 102
	ภาคผนวก..... 107
	ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และแบบสัมภาษณ์..... 108
	ภาคผนวก ข. ผลการสัมภาษณ์..... 114
	ภาคผนวก ค. แบบสอบถามประกอบการวิจัย..... 160

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	การแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากร..... 29
2	จำนวนและร้อยละจำแนกตามวุฒิการศึกษา..... 34
3	จำนวนและร้อยละจำแนกตามอายุ..... 36
4	ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา..... 38
5	ความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา..... 40
6	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา..... 42
7	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการการผลิตสื่อทัศนวัสดุใน ศูนย์วิทยบริการพระพุทธศาสนา..... 44
8	ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลที่ควรให้บริการ..... 46
9	ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการให้บริการในศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา..... 48
10	ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ควรจัดในศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา..... 50
11	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการข่าวสารข้อมูลของศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา..... 52
12	ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของศูนย์วิทยบริการพระพุทธศาสนา..... 54
13	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องรู้ก่อนที่จะกำหนดขนาดของ ศูนย์วิทยบริการพระพุทธศาสนา..... 56
14	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสังกัดหน่วยงานของศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา..... 58
15	ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของหน่วยงานที่สังกัด..... 60
16	ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่ไม่สังกัดหน่วยงานราชการ..... 62
17	ความคิดเห็นเกี่ยวกับควรจะมีแรงดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนาหรือไม่..... 64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลที่ควรรีบเร่งดำเนินการจัดตั้ง.....	64
19	ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่ควรรีบเร่งดำเนินการจัดตั้ง.....	66
20	ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งงบประมาณหรือแหล่งเงินทุนของศูนย์ วิทยบริการพระพุทธศาสนา.....	68
21	ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของการเตรียมการวางแผน ดำเนินงานการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการพระพุทธศาสนา.....	70
22	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการกับช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	72
23	ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของหัวหน้าศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา.....	74
24	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารของ ศูนย์วิทยบริการพระพุทธศาสนา.....	76
25	ความคิดเห็นเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตในศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา.....	78
26	ความคิดเห็นเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการในศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา.....	80
27	ความคิดเห็นเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ (ไม่รวมเสมียน) ใน ศูนย์วิทยบริการพระพุทธศาสนา.....	82
28	ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหารศูนย์ฯ และเจ้าหน้าที่ศูนย์วิทยบริการ พระพุทธศาสนา.....	84